

Hannäs Hembygdskommitté

Torpvandring på Bredal

Söndag den 20 augusti 2006

*Torpet Holmen på Högo/Bremansö. Del ur karta över
Bredal upprättad år 1859, af skifte år 1864.*

Torpvandring på Bredal

Nybygget Torpet Nybygget är tidigast påträffat i skrift 1780-05-07 i FB, då Nils Andersson och hans hustru Maja Arvidsson får en son som döpes till Niclas.

Ekenäs Ekenäs var grenadjärstorp Nr 55. (Grenadjär = infanteri = fotfolk)

Torpet är tidigast påträffat i skrift år 1728 i FB, då Hanning Breman och hans hustru Anna Håkansdotter får ett barn. (Födelsedatum och barnets namn saknas i FB.)

Åren 1736 - 1785 bodde här ryttare, men 1796 och därefter livgrenadjärer. (Enligt FB)

Rosenlund Torpet Rosenlund är tidigast påträffat i skrift 1814 i HFL.

**Passdalen
Bredalsnäs** Torpet Passdalen är tidigast påträffat i skrift 1794-11-08 i FB, då torparen Jöns Jonsson och hans hustru Caisa Botvidsdotter får en dotter som döpes till Anna Caisa. Torpet benämns Passdalen även 1802-02-03, då de får sonen Peter.

I HFL 1814 – 1894 benämns torpet Bredalsnäs, dock Bredalsnäs (Passdalen) under åren 1875 – 1889.

Utdrag ur ett stycke torparhistoria berättad av Inez Franzén-Ränner:

Tisdagen den 22 augusti 1922 var en ödesdiger dag i Passdalen. Far på gården 45 år gammal avled och mor lämnades ensam med tre barn. En trettonåring som skulle konfirmeras på våren och då skulle behöva nya kläder. En sjuåring som skulle börja skolan samma vecka som också behövde kläder och framförallt skosulor för att vandra sju

kilometers skolväg. Det tredje barnet var en flicka på tre och ett halvt år vid namn Inez (berättaren).

Mor hade ett torp på 12,5 tunnland att bruka och ett arrende på 112 kronor att betala.

På torpet fanns:

2 oxar Tearn (Tillstuten) och Fråarn (Frånstuten).

3 kor Dali, Minerva och Brunella.

1 kalv som kunde säljas för att betala arrendet (det var en och en halv mil till slaktaren).

1 julgris, varav $\frac{3}{4}$ såldes för att erhålla kontanter för att köpa andra varor.

Några höns som gav lite ägg, de flesta lämnades i handelsboden i utbyte mot andra varor.

Ändå var det inte alltid de hade råd att äta fattigmanskosten sill och potatis, utan fick nöja sig med potatis med bara mjölk och salt.

Mor hade aldrig klarat att bo kvar i torpet om hon inte fått hjälp av morbror Ernst, moster Ingeborg och morbror Gunnar med tröskningen. Och förstås oxarna Tearn och Fråarn. Morbror Ernst hade själv ett torp på 15 tunnland, som han fick göra två och ett halvt dagsverke per vecka för. Han hjälpte mor med plöjning, gödsling, sådd, skörd, plogning av två kilometer skogsväg till landsvägen, mm. i Passdalen i mer än 10 år.

Holmen

Bremansö är den enda ön i Vindommen som varit bebodd och fortfarande är kringfluten. Ön hette från början Högö men kallas numera för Bremansö efter Anders Breman.

Anders Breman var båtsman och bodde i Björntorpet under Bredal tills han 1850 flyttade ut till Högö under adress Holmen. Enligt 1795 års

”Ordning för kyrkobetjänter i Linköpings stift” skulle avskedade krigsmän ha förtursrätt till tjänster liknande ringare vid kyrkorna. Breman hade då fått

tjänst som kyrkvaktmästare i Hannäs kyrka.

Han var då 48 år och gift med Ulla som led av fallandesot (epilepsi). De hade tre hemmavarande barn Emma, Johan och Ulrika. De tre äldsta döttrarna Sara, Carolina och Eva hade redan flugit ur boet, medan den yngsta Anna hade dött samma år.

Vid sidan av arbetet som kyrkvaktmästare hade Bremans några får och en ko som bidrog till försörjningen. Men de hade ingen tjur. Anders slog rep om halsen på kon och så fick hon simma efter båten in till Solvesta Frälsegård när det var dags att träffa tjuren.

Anders Breman bodde kvar på ön till sin död i augusti 1885, vilket är samma år som den nya kyrkan i Hannäs invigdes. Anders fru Ulla bodde ensam kvar på Högö i drygt två år tills hon dog i januari 1888.

På Bremansö kan man fortfarande se rester av husgrund med spisiröse och jordkällare samt spår efter dikad åker.

Bredalsö

Gustaf Edstrand och Eva Jansdotter bosatte sig i Bredalsö i oktober 1891. Gustaf dog redan i juli året därpå. Sonen Karl med hustru Hulda och barnen Gustaf och Ebba flyttade till Eva i oktober, men stannar endast ett år. Eva flyttade till Passdalen nästa månad, november 1893. Det är troligt att Bredalsö är samma hus som Holmen.

Källor

FB = Hannäs Födelseböcker

HFL = Hannäs Husförhörlängder